

AGRÁRPIACI JELENTÉSEK

GABONA ÉS IPARI NÖVÉNYEK

XII. évfolyam 24. szám
2009. december 18.

Gabona és Ipari Növények
XII. évfolyam 24. szám

2009. 50. hét

Megjelenik kéthetente

Felelős szerkesztő:

Dr. Stummer Ildikó

Készítette:

Dr. Molnár Zsuzsa

molnar.zsuzsa@aki.gov.hu

Medináné Lázár Virgília

lazar.virgilia@aki.gov.hu

Keresztessyné Mohr Katalin

keresztessyne.mohr.katalin@aki.gov.hu

Kiadja:

Agrárgazdasági Kutató Intézet

Piaci Árinformációs Rendszer

H-1093 Budapest, Zsil utca 3-5.

Postacím: H-1463 Budapest, Pf.: 944

Telefon: (06 1) 476-6093

Fax: (06 1) 217-8111

www.aki.gov.hu

aki@aki.gov.hu

https://pair.aki.gov.hu

A Gabona és Ipari Növények piaci jelentésen kívül kínáljuk még a Baromfi, Élőállat és Hús, Zöldség, Gyümölcs és Bor, Tej és Tejtermékek piaci jelentéseket is.

A kiadványokkal kapcsolatban részletes felvilágosítást ad:

Mihók Zsolt

Telefon: (06 1) 476-3064

TARTALOMJEGYZÉK

GABONAPIACI JELENTÉS.....	3
A gabonafélék termelői ára.....	6
A gabonafélék jegyzése.....	8
A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára.....	11
A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára.....	11
Külpiaci információk.....	12
OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS.....	17
Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén.....	19
A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozói értékesítési átlagára	22
A nyers növényolajok ára és jegyzése.....	22
Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések.....	23
A napraforgóolaj fogyasztói ára.....	23
BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET.....	24

GABONAPIACI JELENTÉS

- A világ gabonatermése 2%-kal csökkenhet, felhasználása pedig ugyanennyivel nőhet a folyó gazdasági évben az előzőhöz viszonyítva.
- A gabonakészlet/felhasználás aránya ebben a szezonban az előzőhöz hasonlóan, 23% körül alakul.
- Várhatóan az Európai Unióban, Oroszországban és Ukrajnában is csökken a gabonakibocsátás, de a felhasználás növekedését valószínűsítik mindhárom régióban.
- A hazai étkezési búza és takarmánykukorica termelői ára kismértékben csökkent a 49-50. héten.

Minden kedves Olvasónknak kellemes karácsonyi ünnepeket és sikerekben gazdag, boldog új évet kívánunk!

Piaci Információs Osztály

Gabonamérleg, 2009/2010. a gazdasági év

A FAO 2009. decemberi elemzése szerint a világ gabonatermése (rizzzel együtt) 2 238 millió tonna körül alakul, ami az előző évi rekordtól csupán 2%-kal marad el. A csökkenés oka többek között a búza előző évinél kisebb vetésterülete, ami az alacsony gabonaárakkal függ össze. Emellett egyes területeken, például Argentínában, a kedvezőtlen időjárás is szerepet játszott a kibocsátás visszaesésében. A nagy globális kínálat és az alacsony árak a fogyasztás növekedését okozhatják a 2009/2010. gazdasági évben: 2 228 millió tonna gabona felhasználása várható, ami 1,8%-kal haladja meg az előző évit. Élelmezési célra a felhasználás közel 47%-át fordítják. Előreláthatólag – a népesség növekedésével lépést tartva – 1 045 millió tonnára nő a fogyasztás. A takarmánycélú felhasználás 1%-kal 769 millió tonnára nőhet a folyó gazdasági évben. A növekedés nagyobb részben a fejlődő országoknak köszönhető, de a fejlett országokban is emelkedés figyelhető meg. Így például az Európai Unióban és a FÁK-országokban is több búzát használnak ebben a szezonban takarmányozásra. A gabonafélék ipari felhasználása az előrejelzés szerint tovább nőhet a 2009/2010. gazdasági évben. A folyó gazdasági év végén a globális zárókészlet elérheti az 510 millió tonnát, ami 4 millió tonnával haladja meg az egy évvel korábbi, és 2002 óta a legmagasabb szint. A globális élelmezés-biztonság egyik fontos mutatója a gabonakészlet/felhasználás aránya, ami ebben a szezonban az előzőhöz hasonlóan alakul (23%). A világpiacon várhatóan az előző gazdasági évhez képest 8%-kal kevesebb, 260 millió tonna gabona fordul meg a 2009/2010. gazdasági évben. A csökkenés a búza forgalmának visszaesésével magyarázható, mivel az észak-afrikai régióban és Ázsia egyes importőr országaiban nagyobb kibocsátást várnak.

A világ gabonamérlege (rizzzel együtt)

	millió tonna		
	2007/2008. gazdasági év	2008/2009. gazdasági év*	2009/2010. gazdasági év**
Termelés	2 149	2 284	2 238
Kereskedelem	273	283	260
Felhasználás	2 157	2 190	2 228
élelmezési célú	1 012	1 031	1 045
takarmányozási célú	769	761	769
egyéb	375	397	415
Zárókészlet	427	506	510

* Becslés.

** Előrejelzés.

Forrás: FAO FOOD Outlook, 2009. december

Az Európai Unió, Oroszország és Ukrajna gabonamérlege

millió tonna

	Európai Unió	
	2008/2009. gazdasági év*	2009/2010. gazdasági év**
Termelés	315	292
Import	13	12
Export	30	24
Felhasználás	282	283
Zárókészlet	42	40

	Oroszország	
	2008/2009. gazdasági év*	2009/2010. gazdasági év**
Termelés	103	93
Import	1	1
Export	24	21
Felhasználás	73	76
Zárókészlet	13	10

	Ukrajna	
	2008/2009. gazdasági év*	2009/2010. gazdasági év**
Termelés	49	42
Import	0	0
Export	25	16
Felhasználás	23	25
Zárókészlet	6	8

* Becslés.

** Előrejelzés.

Forrás: FAO FOOD Outlook, 2009. december

A FAO várakozásai szerint mind az Európai Unió, mind Oroszország, mind Ukrajna gabona-termelése csökken a folyó gazdasági évben az előzőhöz viszonyítva, ugyanakkor a felhasználás növekedését valószínűsítik. Az alacsonyabb szintű kibocsátás ellenére az előző évi magas átmenő készleteknek köszönhetően az EU importja kisebb lehet. A kisebb idei terméssel és az importáló országok kisebb igényével magyarázható az export csökkenése mindhárom esetben. A zárókészletek növekedésére egyedül Ukrajnában számítanak.

A gabonafélék termelői ára

1. táblázat

A gabonafélék termelői ára származási hely* szerint (50. hét)

Megnevezés	Mérték- egység	Származási hely*			Országos		
		Dunántúl	Alföld	Észak-Ma- gyarország	2009. 49. hét	2009. 50. hét	2009. 50. hét/ 2009. 49. hét (%)
Étkezési	tonna	4 813,38	4 011,26	-	7 419,92	10 645,98	143,48
búza	Ft/tonna	26 711,49	28 411,80	-	28 418,14	27 547,41	96,94
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-	-
búza	Ft/tonna	-	-	-	-	-	-
Takarmány-	tonna	13 000,65	2 647,20	3 105,70	40 464,81	18 753,55	46,35
kukorica	Ft/tonna	25 766,43	27 187,27	26 226,88	26 665,51	26 043,24	97,67
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-	-
árpa	Ft/tonna	-	-	-	-	-	-

* Származási hely: ahol a gabonát megtermelték.

Az országos átlaggal a regionális összes mennyiség és az átlagár sem egyezik. Ennek oka, hogy volt felvásárlás az adott régióban, azonban az adatszolgáltatók alacsony száma miatt egyes régiók adata nem publikus. Az országos átlagban a nem publikált adatok benne vannak.

Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat

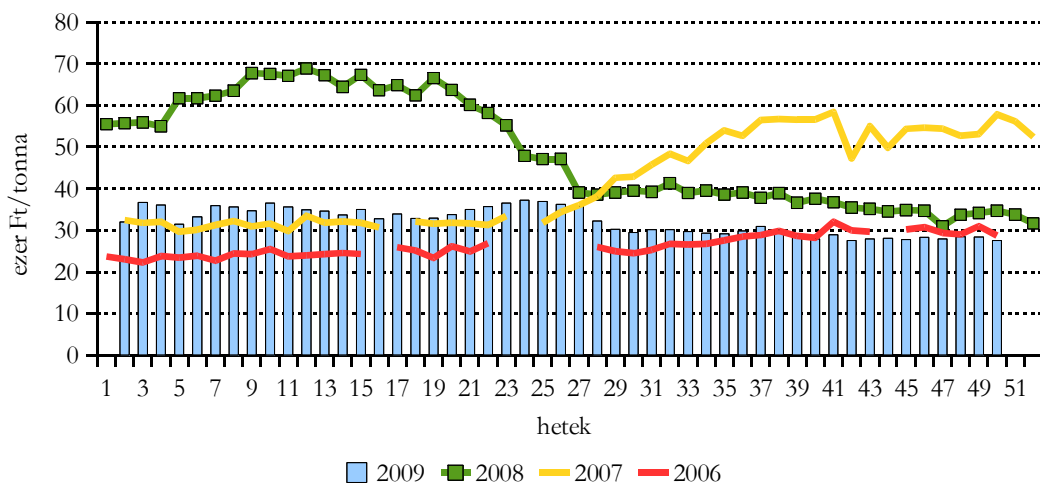
A gabonafélék országos termelői ára

Megnevezés	Mérték- egység	Országos				
		2008. 50. hét	2009. 49. hét	2009. 50. hét	2009. 50. hét/ 2008. 50. hét (%)	2009. 50. hét/ 2009. 49. hét (%)
Étkezési	tonna	13 092,77	7 419,92	10 645,98	81,31	143,48
búza	Ft/tonna	34 693,83	28 418,14	27 547,41	79,40	96,94
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-
búza	Ft/tonna	-	-	-	-	-
Takarmány-	tonna	30 014,67	40 464,81	18 753,55	62,48	46,35
kukorica	Ft/tonna	21 239,46	26 665,51	26 043,24	122,62	97,67
Takarmány-	tonna	-	-	-	-	-
árpa	Ft/tonna	-	-	-	-	-

Forrás: AKI PÁIR

1. ábra

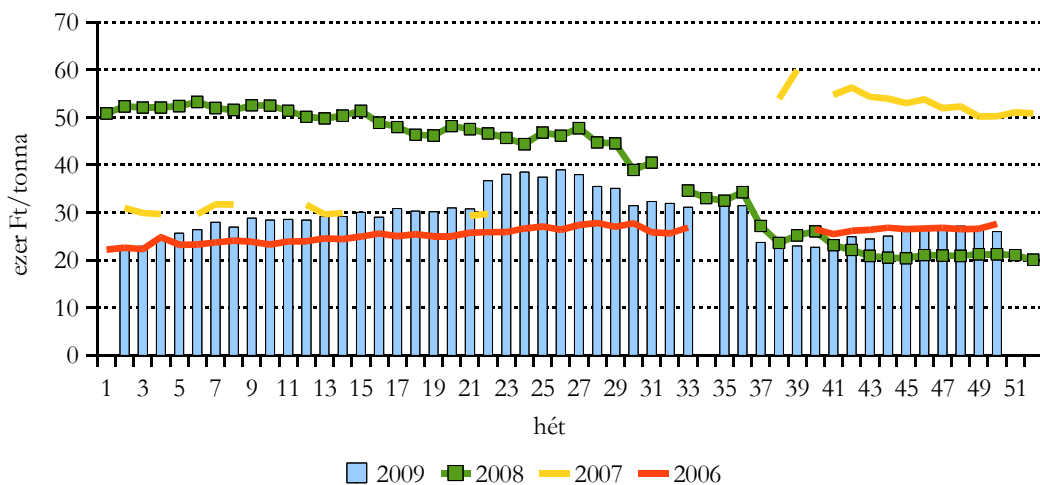
Az étkezési búza termelői ára

Forrás: AKI PÁIR

2. ábra

A takarmánykukorica termelői ára

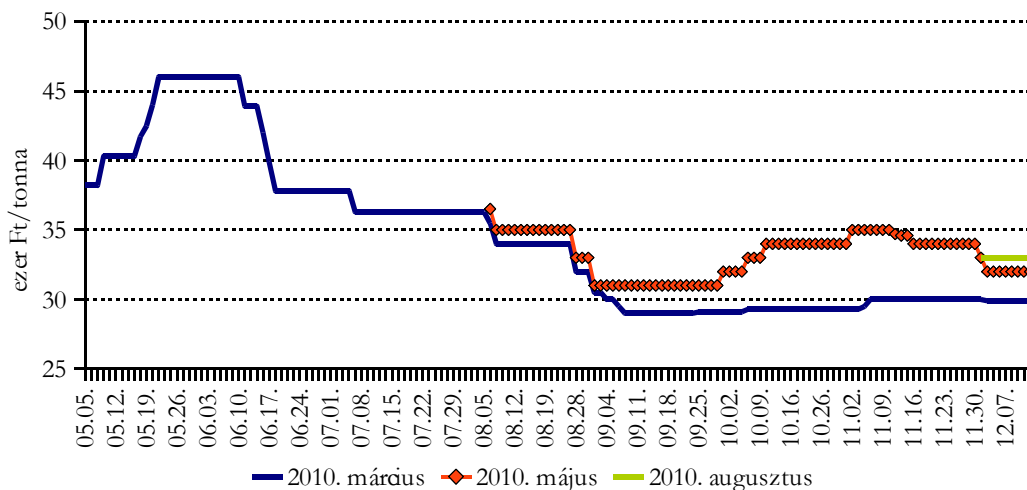

Forrás: AKI PÁIR

A gabonafélék jegyzése

3. ábra

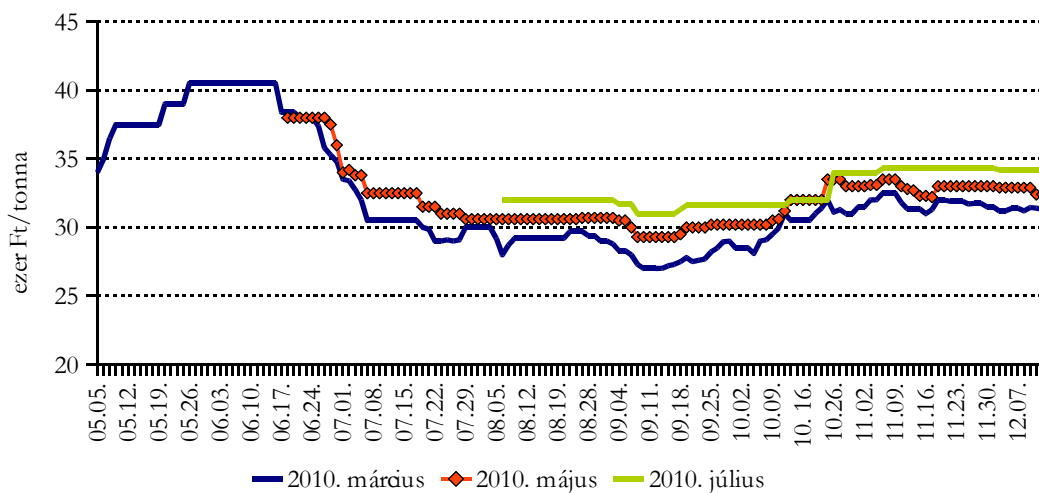
Az eurobúza különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

4. ábra

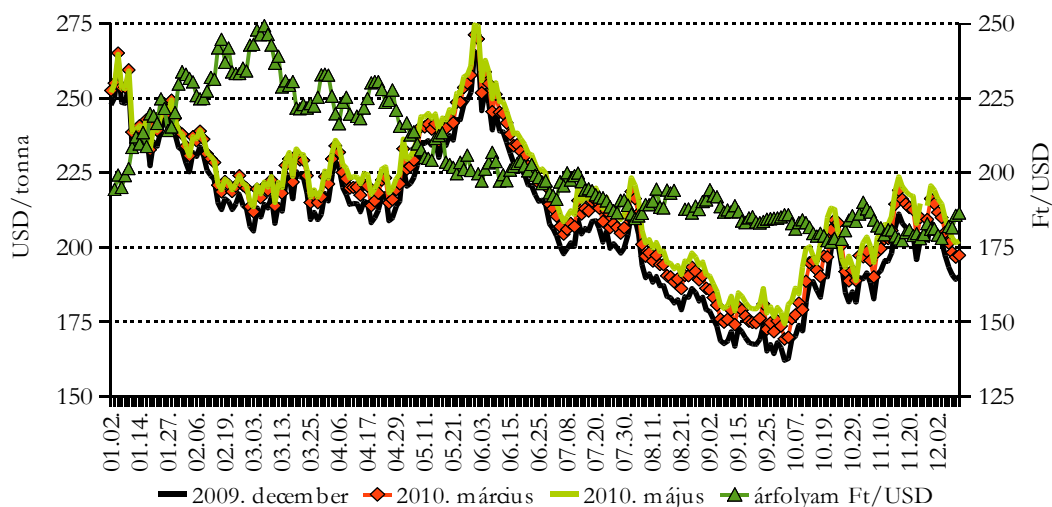
A takarmánykukorica különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

5. ábra

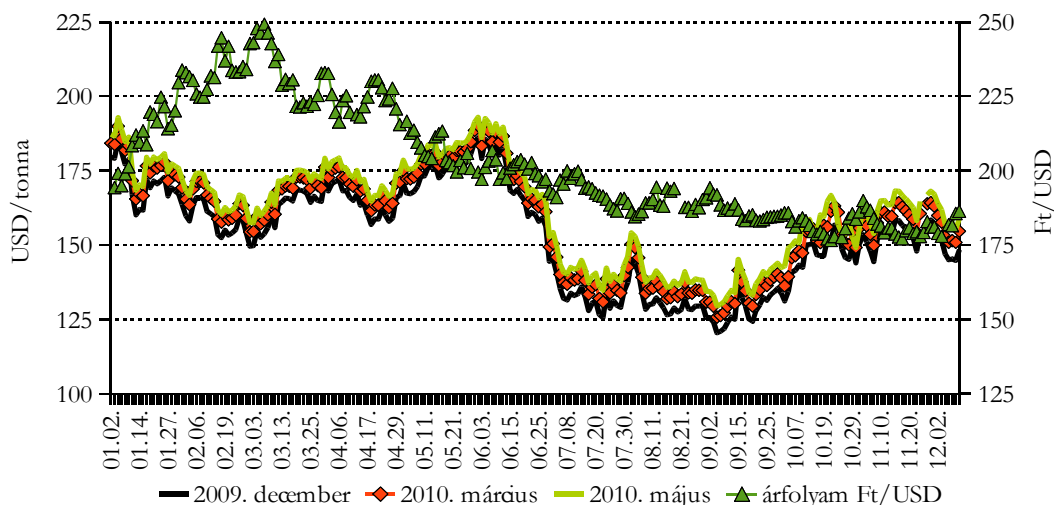
A búza különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority, MNB

6. ábra

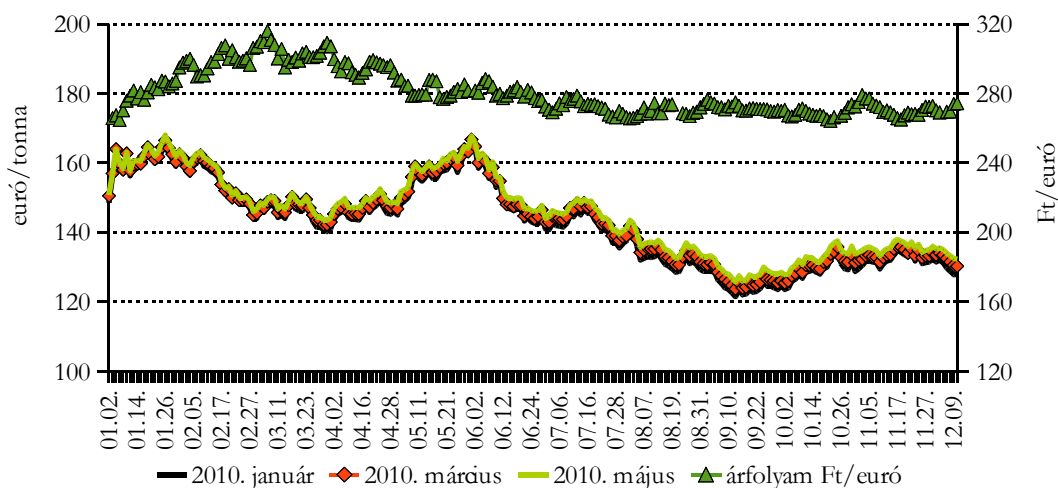
A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority, MNB

7. ábra

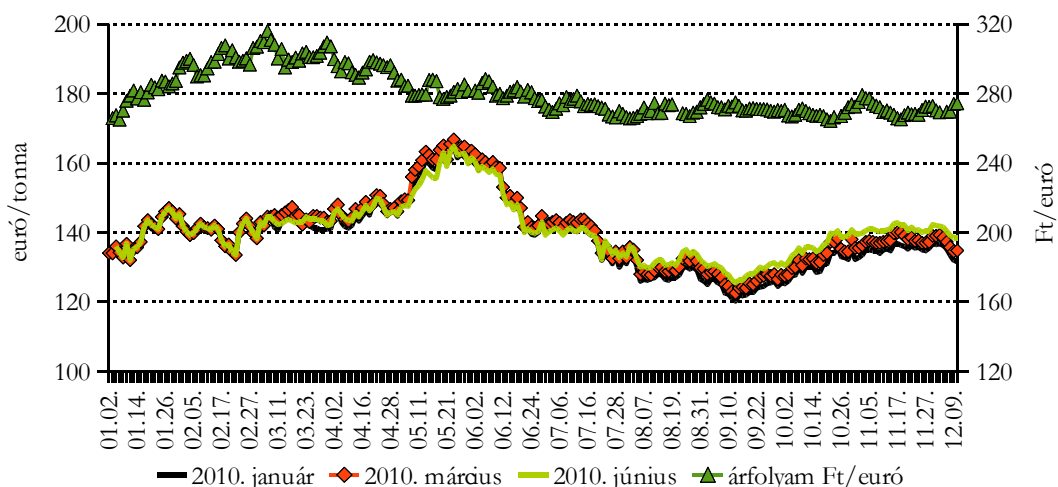
A búza különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority, MNB

8. ábra

A kukorica különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority, MNB

3. táblázat

A gabona alapú termékek feldolgozói értékesítési ára

Gabona alapú termékek	Mértékegység	Országos				
		2008. 50. hét	2009. 49. hét	2009. 50. hét	2009. 50. hét / 2008. 50. hét [%]	2009. 50. hét / 2009. 49. hét [%]
Finomliszt BL 55	tonna	2598,2	904,42	960,46	36,97	106,2
ömlesztett	Ft/kg	67,27	55,22	55,31	82,22	100,15
Finomliszt BL 55	tonna	2019,66	1746,89	1428,11	70,71	81,75
zsákos	Ft/kg	71,07	57,06	58,36	82,12	102,29
Finomliszt BL 55	tonna	1346,92	1076,47	719,11	53,39	66,8
zacskós	Ft/kg	76,8	62,16	62,69	81,62	100,85
Rétesliszt BFF 55	tonna	69,43	61,55	44	63,37	71,49
ömlesztett	Ft/kg	75,89	65,8	66,47	87,59	101,01
Rétesliszt BFF 55	tonna	50,15	31,05	37,45	74,68	120,61
zsákos	Ft/kg	79,05	69,43	66,22	83,78	95,37
Rétesliszt BFF 55	tonna	251,51	101,57	72,32	28,75	71,19
zacskós	Ft/kg	86,86	71,71	71,03	81,77	99,04
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	1519,06	675,91	529,61	34,86	78,36
ömlesztett	Ft/kg	65,73	53,48	53,64	81,6	100,3
Fehér kenyérliszt BL 80	tonna	1248,75	915,05	688,84	55,16	75,28
zsákos	Ft/kg	68,77	54,79	61,4	89,29	112,06
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	785,48	378,14	402,92	51,3	106,55
ömlesztett	Ft/kg	70,03	58,68	58,37	83,36	99,48
Tésztaipari liszt TL 50	tonna	196,05	47,5	31	15,81	65,26
zsákos	Ft/kg	75,6	65,78	65,11	86,13	98,98
Étkezési búzadara AD	tonna	93,67	62,23	46,79	49,95	75,19
zacskós	Ft/kg	84,71	74,14	77,76	91,79	104,88

Forrás: AKI PÁIR

4. táblázat

A megfigyelt gabona alapú termékek fogyasztói ára

Termék	Ft/kg		
	2008. december	2009. november	2009. december*
Finomliszt BL 55	144	160	161
Fehér kenyér	239	216	211
Félbarna kenyér	215	210	210
Étkezési búzadara AD	187	178	180

* 2009. december 16-ig.

Forrás: AKI PÁIR

Külpiaci információk

Határidős piacok (2009. december 11.)

5. táblázat

Búza

MATIF, Párizs			CBOT, Chicago (őszi lágú búza)*			Kansas (őszi kemény búza)**		
Szállítási határidő	euró/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna
2010. január	128,75	35 153	2009. december	190,77	35 306	2009. december	190,04	35 171
2010. március	131,00	35 767	2010. március	197,48	36 548	2010. március	193,80	35 867
2010. május	133,00	36 313	2010. május	202,35	37 449	2010. május	198,12	36 666
2010. augusztus	127,25	34 743	2010. július	205,84	38 095	2010. július	202,44	37 466
2010. november	140,25	38 292	2010. szeptember	210,98	39 046	2010. szeptember	206,94	38 298
2011. január	141,50	38 634	2010. december	219,80	40 678	2010. december	213,83	39 574

Minneapolis (tavaszi kemény búza)***			LIFFE****		
Szállítási határidő	USD/ tonna	Ft/tonna	Szállítási határidő	GBP/ tonna	Ft/tonna
2009. december	193,80	35 867	2010. január	107,10	32 342
2010. március	199,31	36 886	2010. március	109,85	33 173
2010. május	204,00	37 754	2010. május	109,90	33 188
2010. július	207,95	38 485	2010. július	111,90	33 792
2010. szeptember	212,36	39 301	2010. november	112,50	33 973
2010. december	218,79	40 491	2011. január	115,00	34 728

* SRW – Soft Red Winter.

** HRW – Hard Red Winter.*** DNS – Dark Northern Spring.

**** Értékesítési és takarmánybúza.

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CBOT/CME – Chicago Board of TradeLIFFE – London International Financial Futures and Options Exchange

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

6. táblázat

Kukorica

Szállítási határidő	MATIF, Párizs		Szállítási határidő	CBOT, Chicago	
	euró/tonna	Ft/tonna		USD/tonna	Ft/tonna
2010. január	132,50	36 176	2009. december	153,25	28 362
2010. március	136,00	37 132	2010. március	159,25	29 472
2010. június	139,50	38 088	2010. május	163,58	30 274
2010. augusztus	141,75	38 702	2010. július	167,32	30 966
2010. november	142,00	38 770	2010. szeptember	169,78	31 421
2011. január	137,50	37 542	2010. december	172,54	31 932

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

CBOT/CME – Chicago Board of Trade

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

7. táblázat

Repce

Szállítási határidő	MATIF, Párizs	
	euró/tonna	Ft/tonna
2010. február	282,00	76 994
2010. május	286,50	78 223
2010. augusztus	287,00	78 360
2010. november	290,50	79 315
2011. február	293,25	80 066
2011. május	291,00	79 452

MATIF – Marché A Terme d' Instruments Financiers

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

8. táblázat

Az étkezési búza és a takarmánykukorica határidős kikötői ára

	2008. 50. hét		2009. 50. hét		Szállítási hónap
	euró/tonna	Ft/tonna	euró/tonna	Ft/tonna	
Étkezési búza					
Franciaország					
Rouen	122	32 146	123	33 822	december
La Pallice	-	-	126	34 497	január
Creil*	-	-	-	-	-
Németország					
Hamburg	127	33 463	129	35 386	december
Würzburg	125	32 936	111	30 517	december
Köln	-	-	126	34 563	december
Drezda	110	28 984	112	30 723	december
Dánia					
Koppenhága	-	-	-	-	-
Olaszország					
Milánó	-	-	-	-	-
Bologna	-	-	-	-	-
Belgium					
Brüsszel	127	33 463	-	-	december
Spanyolország					
Barcelona**	-	-	-	-	-
Ausztria					
Bécs	137	36 098	-	-	december
Finnország					
Nokia	-	-	-	-	-
Takarmánykukorica					
Franciaország					
Creil*	-	-	128	35 046	január
Bordeaux/Bayonne	108	28 457	128	35 194	december
La Pallice	108	28 457	129	35 468	december
Németország					
Hamburg	125	32 936	140	38 403	december
Olaszország					
Bologna	-	-	-	-	-
Spanyolország					
Barcelona**	-	-	-	-	-

* FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

** Import búzaár.

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

9. táblázat

A takarmánybúza és a takarmányárpa határidős kikötői ára

		2009. 50. hét	
	euró/tonna	Ft/tonna	Szállítási hónap
Takarmányárpa			
Anglia			
Kelet-Anglia	-	-	-
Franciaország			
Rouen	98	26 965	december
La Pallice	99	27 091	január
Creil*	96	26 394	február
Németország			
Hamburg	107	29 351	december
Hannover	-	-	-
München	101	27 705	december
Drezda	95	26 059	december
Dánia			
Koppenhága	-	-	-
Olaszország			
Bologna	-	-	-
Belgium			
Brüsszel	-	-	-
Spanyolország			
Barcelona	-	-	-
Ausztria			
Bécs	-	-	-
Finnország			
Raisio	-	-	-
Takarmánybúza			
Franciaország			
Creil*	116	31 880	február
Németország			
Hamburg	123	33 740	december
Hollandia			
Rotterdam*	132	36 118	december
Belgium			
Brüsszel	-	-	-

* FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

10. táblázat

Nemzetközi gabonajegyzések

	2009. 12. 04.		2009. 12. 11.		Szállítási	Kikötő
	USD/tonna	Ft/tonna	USD/tonna	Ft/tonna	hónap	
BÚZA						
keménybúza						
(1) Kanada CWRS 13,5%	-	-	292,63	54 157,03	január	FOB St. Lawrence
(2) Ausztrália APH 14 %	-	-	-	-	-	FOB Eastern States
(3) US No. 2 DNS 14%	-	-	-	-	-	FOB Portland
(4) US No. 2 HRW	227,10	40 423,80	218,40	40 419,29	december	FOB US Gulf
(5) Ausztrália ASW	-	-	-	-	-	FOB Eastern States
(6) EU, Francia. alapminőség	198,50	35 333,00	192,10	35 551,95	december	FOB Rouen
lágybúza						
(7) US No. 2 SRW	216,80	38 590,40	211,10	39 068,28	december	FOB US Gulf
(8) Ukrajna lágybúza	186,00	33 108,00	186,00	34 423,02	december	FOB Black Sea
DURUMBÚZA						
(9) Kanada CWAD 1	233,00	41 474,00	234,10	43 324,89	december	FOB St. Lawrence
(10) Kanada CWAD 2	229,30	40 815,40	230,40	42 640,13	december	FOB St. Lawrence
KUKORICA						
(11) US No. 3 YC	191,10	34 015,80	179,30	33 183,05	január	FOB US Gulf
Argentína	172,00	30 616,00	178,90	33 109,02	december	FOB Up River
ÁRPA						
(12) EU, Francia., takarmány	161,50	28 747,00	155,20	28 722,86	december	FOB Rouen
Oroszország, takarmány	145,00	25 810,00	150,00	27 760,50	december	FOB Black Sea
(13) US PNW	-	-	-	-	-	FOB PNW

- (1) CWRS – Canada Western Red Spring: 13,5%-os fehérjetartalom, keménybúza
 (2) Ausztrália APH – Australian Prime Hard: 14%-os fehérjetartalom, keménybúza
 (3) US No. 2 DNS – USA Dark Northern Spring: 14%-os fehérjetartalom, keménybúza
 (4) US No. 2 HRW – USA Hard Red Winter: 13,5%-os fehérjetartalom, keménybúza
 (5) ASW – Australian Standard White: standardbúza
 (6) EU, Francia. alapminőség: a világpiaci árnak elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár
 (7) US No. 2 SRW – USA Soft Red Winter: 10,3%-os fehérjetartalom, lágybúza
 (8) Ukrajna lágybúza: 12%-os fehérjetartalom, lágybúza
 (9) Kanada CWAD 1 – Canada Western Amber Durum 1: kemény
 (10) Kanada CWAD 2 – Canada Western Amber Durum 2: kemény
 (11) US YC 3 – USA No. 3 Yellow Corn
 (12) EU, Francia., takarmányárpa: a világpiaci árnak elfogadott EU támogatások nélküli franciaországi ár
 (13) US PNW – USA Pacific Northwest

FOB: Free on Board – költségmentesen a hajó fedélzetére rakva.

Forrás: HGCA – The Home Grown Cereals Authority

OLAJNÖVÉNY-PIACI JELENTÉS

- A chicagói árutőzsdén a szójabab és származékai őszi és téli határidőkre szóló jegyzései október elején érték el mélypontjukat.
- A párizsi árutőzsdén a repcemag februári és májusi határidőre szóló jegyzései emelkedtek az elmúlt két hétben.
- Magyarországon a napraforgó- és repcemag valamennyi határidős jegyzése stagnált az 50-51. héten.

Világpiaci helyzet

A **chicagói árutőzsdén** a szójabab és származékai legközelebbi határidőre szóló jegyzései október elején érték el mélypontjukat (1-3. ábra), majd tendenciájuk növekvő volt. A jegyzések érzékenyen reagáltak a piaci hírekre, leginkább a szójaliszt jegyzése ingadozott. A kőolaj hordónkénti ára 70 dollár alá süllyedt, aminek árcsökkenő hatása volt, míg az árnövekedés irányába hatott, hogy a globális szójabab kibocsátást lefelé korrigálták a korábban előrejelzett mennyiséghez képest.

Az Informa Economics december eleji becslése szerint a **szójabab globális kibocsátása** 252,2 millió tonna körül várható a 2009/2010. gazdasági évben (szeptember-augusztus), korábban 1 millió tonnával több termésre számítottak.

A világ szójabab vetésterülete 2010-ben várhatóan 1%-kal 100 millió hektár alá csökken az előző évhez képest. Az USA és Argentína vetésterülete nem változik, ugyanakkor Brazíliában egy millió hektárral kisebb területen vetnek szójababot.

A **világ repcemag kibocsátását** a folyó gazdasági évben (június-május) a korábbi 55,4 millió tonna helyett 59,8 millió tonnára becsülik. Az EU termelése 21,2, Kanadáé 11,8 millió tonna körül alakul. A **világ összes napraforgómag termése** a 2009/2010. gazdasági évben (szeptember-augusztus) várhatóan 30,7 millió tonna lesz, amelyhez Argentína 2,6, Ukrajna 6,5, Oroszország 6,1 és az EU-27 6,9 millió tonnával járul hozzá.

A Reuters november végi jelentése szerint **Kína** szójabab importja tovább nőtt, az év első tíz hónapjában elérte a 34,9 millió tonnát, amely 13%-kal haladja meg az előző év azonos időszakát. A legnagyobb mennyiségben Brazíliából érkezett szójabab (15,8 millió tonna), valamivel kisebb mennyiség az Egyesült Államokból (14,4 millió tonna) és a legkevesebb Argentínából (3,7 millió tonna). Kína repcemag importja is a háromszorosára nőtt az elmúlt évhez képest, 816 ezer tonnáról 2,7 millió tonnára, a legfőbb szállító Kanada volt. A szójaolaj importja elérte a 2 millió tonnát. A legtöbb szójaolaj Argentínából (1,5 millió tonna) származott. A pálmaolaj-behozatal is nőtt (4,3 millióról 5,3 millió tonnára), 60%-a Malajziából, míg 40%-a Indonéziából érkezett.

Európai kitekintés

Az Oil World jelentése szerint az EU-ban a 2009/2010. gazdasági év (július-június) első négy hónapjában 7 millió tonna repcemagot sajtoltak, 3%-kal többet, mint egy évvel korábban (6,8 millió tonna). Napraforgómagból 1,8 millió tonnát, míg szójababból 4,7 millió tonnát dolgoztak fel az olajmalmok. Mindkét termék esetében nőtt a feldolgozott mennyiség az előző évhez képest.

Ukrajnában az olajnövények termőterülete több mint 6 millió hektár volt 2009-ben, ebből 4,2 millió hektáron napraforgót, 1,4 millió hektáron repcét és 600 ezer hektáron szójababot termesztettek. Az olajos magvak kibocsátása meghaladta a 9 millió tonnát, amelyhez a napraforgómag 6,3 millió, a repcemag 1,9 millió és a szójabab 950 ezer tonnával járult hozzá. A 2008/2009. gazdasági évben Ukrajna rekord mennyiségű, több mint 2,6 millió tonna növényi olajat állított elő, ebből közel 2,5 millió tonna a napraforgóolaj.

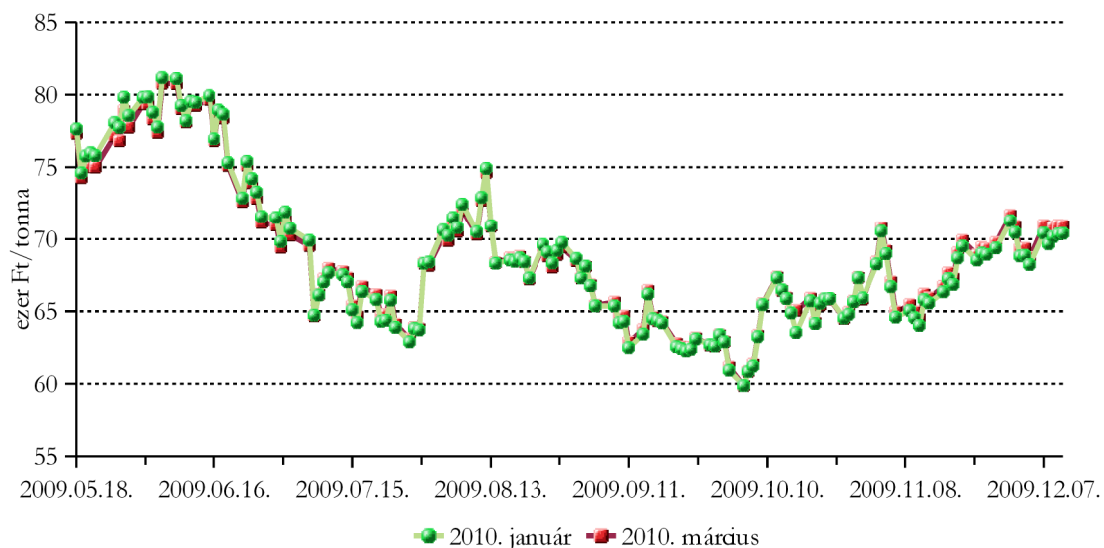
Hazai körkép

A napraforgó- és a repcemag legközelebbi határidős jegyzései szeptember második felében érték el mélypontjukat (6. ábra), októbertől azonban erőteljes emelkedés kezdődött. December közepén a napraforgómag tonnánkénti elszámoló ára 70 ezer forinton, míg a repcemagé 75-76 ezer forinton zárt.

Az olajos magvak és termékeinek jegyzése néhány kiemelt árutőzsdén

1. ábra

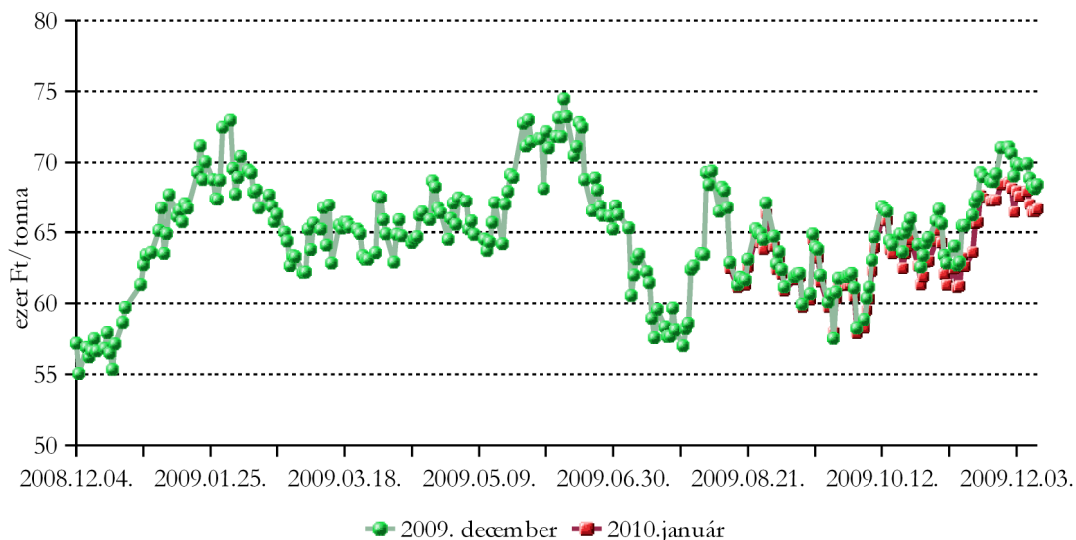
A szójabab különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

2. ábra

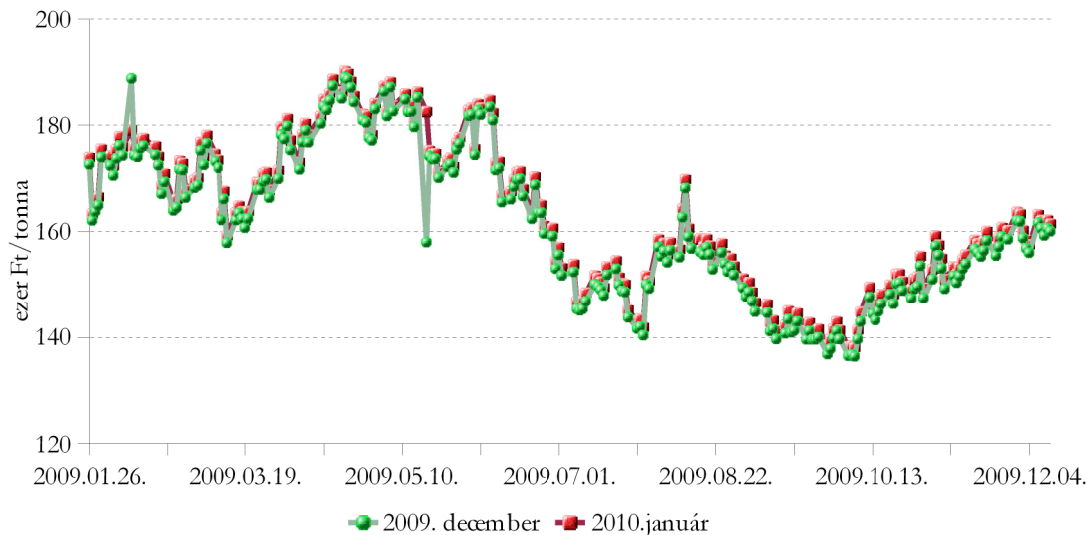
A szójaliszt különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

3. ábra

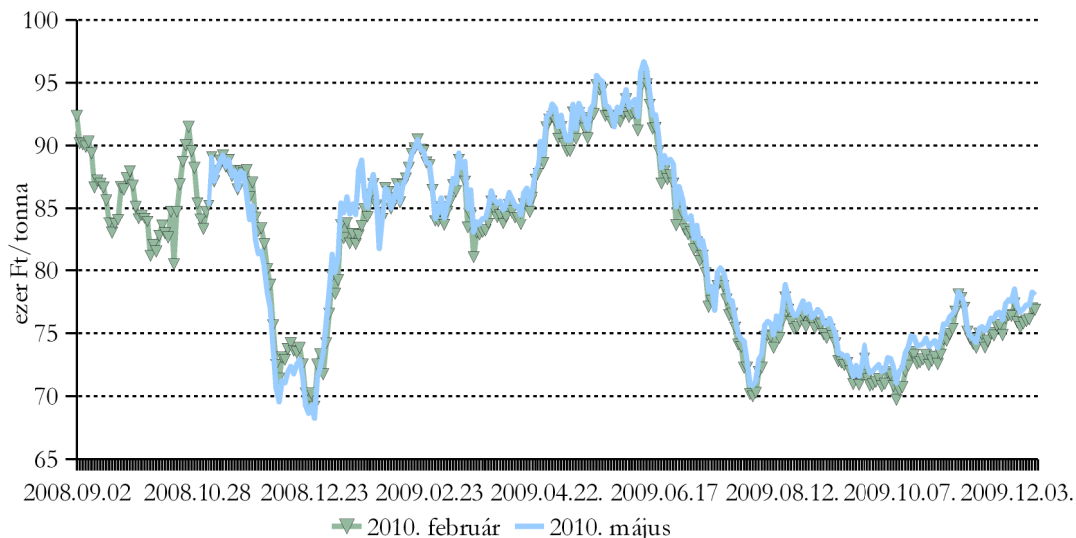
A szójaolaj különböző határidőre szóló jegyzése a chicagói árutőzsdén

Forrás: CME/CBOT – Chicago Board of Trade

4. ábra

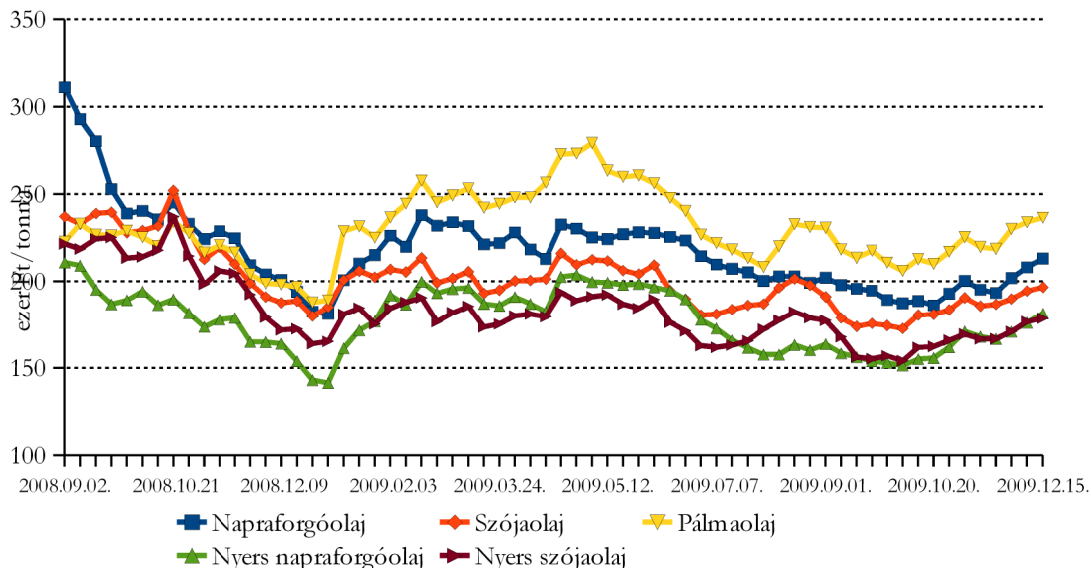
A repce különböző határidőre szóló jegyzése a párizsi árutőzsdén

Forrás: MATIF

5. ábra

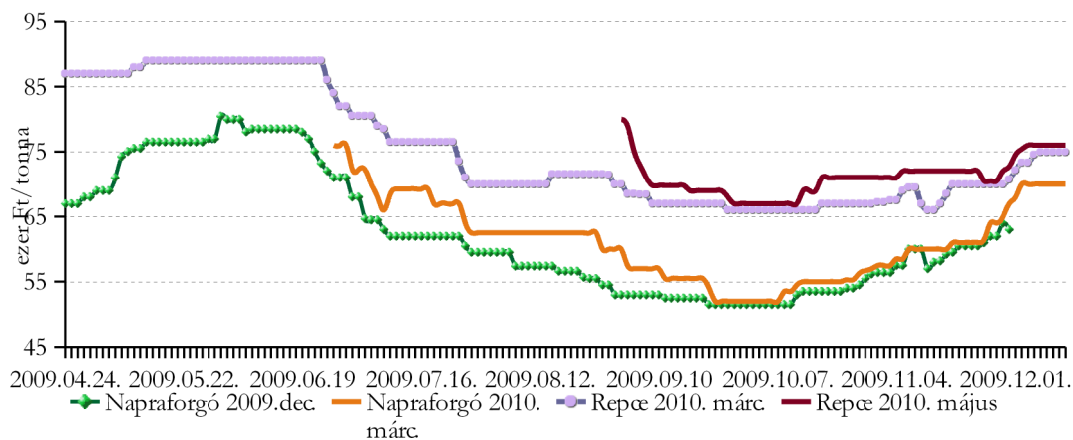
A növényi olajok jegyzése a milánói árutőzsdén

Forrás: Borsa di Milano

6. ábra

A napraforgó- és repcemag különböző határidőre szóló jegyzése a Budapesti Értéktőzsdén

Forrás: BÉT

1. táblázat

A fontosabb hazai olajos magvak termelői-, a belőlük készült termékek feldolgozóinak értékesítési átlagára

Megnevezés	Mértékegység	2008. december	2009. november	2009. december*	2009. december/ 2008. december(%)	2009. december/ 2009. november (%)
Ipari napraforgómag	tonna	159 885	217 275	72 439	45,3	33,3
	Ft/tonna	71 357	56 682	58 229	81,6	102,7
Repce	tonna	20 500	26 812	7 955	38,8	29,7
	Ft/tonna	98 841	67 184	68 618	69,4	102,1
Nyers napraforgóolaj	tonna	-	-	-	-	-
	Ft/tonna	-	-	-	-	-
Napraforgódara	tonna	18 761	12 966	8 114	43,2	62,6
	Ft/tonna	26 070	27 104	27 159	104,2	100,2
Nyers repceolaj	tonna	4 960	5 537	2 653	-	-
	Ft/tonna	223 996	167 864	171 936	-	-
Repcedara	tonna	9 334	7 370	3 813	40,9	51,7
	Ft/tonna	26 709	30 133	30 448	114,0	101,0

Forrás: AKI PÁIR

2. táblázat

A nyers növényolajok ára és jegyzése

Termék	Időpont	EU	Franciaország	Olaszország	Egyesült Államok	Magyarország
		Ártípus (Ft/tonna)				
		(FOB)	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti tőzsdei átlagár	Heti értékesítési ár
Napraforgóolaj	2009-11-24	-	-	171 041	-	-
	2009-12-01	-	-	176 144	-	-
	2009-12-08	177 958	-	-	-	-
Repceolaj	2009-11-24	-	280 373	-	-	-
	2009-12-01	-	285 159	-	-	171 344
	2009-12-08	-	281 763	-	-	-
Szőjaolaj	2009-11-24	-	-	171 041	157 184	-
	2009-12-01	-	-	176 689	161 929	-
	2009-12-08	-	-	-	160 576	-

Forrás: AKI PÁIR, BM, CBOT, AMI, MATIF

3. táblázat

Európai olajnövény- és dara árak és jegyzések

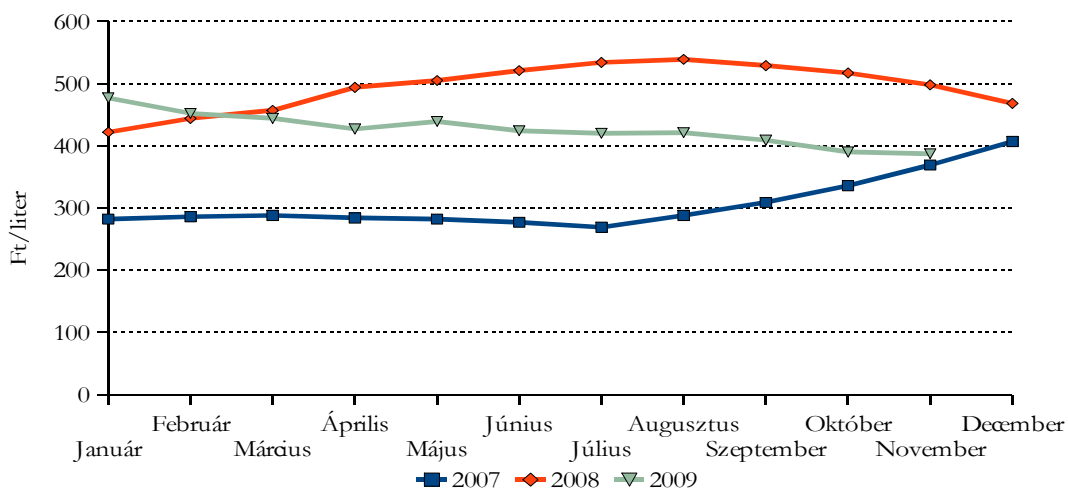
Termék	Időpont	Franciaország	Németország	Ausztria	Magyarország
		Ártípus (Ft/tonna)			
		Heti tőzsdei átlagár	Hamburg (CIF)**	Heti tőzsdei átlagár	Heti termelői és érté- kesítési ár *
Napraforgómag	2009-11-24	-	-	-	59 277
	2009-12-01	-	-	-	56 766
	2009-12-08	-	-	59 992	62 986
Napraforgódara	2009-11-24	-	-	-	27 380
	2009-12-01	-	-	-	27 232
	2009-12-08	-	-	37 074	27 077
Repcemag	2009-11-24	75 056	-	-	69 136
	2009-12-01	77 361	-	-	68 073
	2009-12-08	75 833	74 815	64 037	69 136
Repcedara	2009-11-24	-	-	-	31 172
	2009-12-01	-	-	-	29 748
	2009-12-08	-	-	37 074	30 155

* A termelői ár a mag, az értékesítési ár a dara esetén értendő. / ** CIF – Cost, Insurance and Freight – az ár tartalmazza a költséget, a biztosítást és a fuvardíjat

Forrás: AKI PÁIR, AML, BLPW, MATIF

7. ábra

A napraforgóolaj fogyasztói ára

Forrás: KSH

BIOÜZEMANYAG MELLÉKLET

A globális bioüzemanyag termelés helyzete 2009-ben

A globális ásványolaj felhasználás 2009 májusában 83,2 barrel/nap volt (2008 májusában 85,8 barrel/nap), ami az év folyamán csak lassan emelkedett, októberre érte el a 84,6 barrel/nap mennyiséget (2008 októberében 86,3 barrel/nap).

Az év elején a gyenge kereslet az ásványolaj árát alacsonyan tartotta, 2009 januárjában a New York-i tőzsdén (NYBOT) a legközelebbi határidőre 40-45 dollár/barrel között jegyezték. Az árak csak lassan emelkedtek, novemberben a legközelebbi határidőre 70-80 dollár/barrel között mozgottak (2008. október: 76,72 dollár/barrel; 2007. október: 85,66 dollár/barrel). Az ásványolaj ára a londoni árutőzsdén (LIFFE) is hasonló ármozgást követett.

Az ásványolaj áralakulása erős hatással volt a bioüzemanyagok áraira. Tavasszal az üzemek nehéz gazdasági környezetben kezdték meg működésüket, ennek ellenére számos ország kormánya hozott intézkedéseket a termelés bővítése érdekében. 2009-ben a globális biotanol-, és biodízel-termelés nőtt.

Az OECD szakértői a 2010-re vonatkozó előrejelzéseikben optimisták számítva a gazdaság élénkülésére. 2010 októberére a globális ásványolaj felhasználás várhatóan újra eléri a 86,1 barrel/nap mennyiséget.

Bioetanol

A globális üzemanyag célú bioetanol-termelés 2009-ben várhatóan 73,9 millió m³ lesz, ami 11%-kal haladja meg a 2008-as 66,2 millió m³-t. A legjelentősebb termelésnövekedést Észak-Amerikából jelentették, az USA termelése 12%-kal, Kanadáé 14%-kal bővült, ezzel szemben Dél-Amerikában, Brazília bioetanol előállítás stagnált.

A világ legnagyobb üzemanyag célú bioetanol előállítója továbbra is az USA maradt (39,7 millió m³), a második helyen Brazília (24,9 millió m³) áll. 2009-ben a következő országok tudták jelentősen növelni termelésüket: EU (3,9 millió m³), Kanada (1,1 millió m³), Thaiföld (0,4 millió m³), Kolumbia (0,31 millió m³) és Ausztrália (0,21 millió m³).

A gabona alapú bioetanol előállítás az északi féltekén terjedt el. Az előrejelzések szerint a gabona bioetanol célú felhasználása 2009/2010-ben 124,5 millió tonna lesz, 13%-kal több mint a 2008/2009. gazdasági évben.

Az USA használja fel bioetanol előállítás céljára a legtöbb kukoricát, 2009/10-ben a becslések szerint 106,7 millió tonnát, ami 13%-kal több mint az előző évben volt. Az ország termelésbővítése meghaladja az előzetes várakozásokat. 2009-ben a kukorica ára folyamatosan az előző év szintje alatt mozgott. A bioetanol ára tavasszal alacsony maradt, de lassan emelkedni kezdett, novemberben már 15%-kal meghaladta az előző év szintjét. Az év elején még működési gondokkal küszködő üzemek helyzetüket stabilizálni tudták. Az ország termelési kapacitása a Megújuló

Üzemanyag Szövetség (RFA) becslései szerint 54 billió liter, az elkövetkező évben további üzemek működésbe állítása is várható.

A világ bioetanol célú gabona felhasználása

	2008/2009 Bioetanol célú felhasználás	2009/2010 Bioetanol célú felhasználás	2009/2010-ben Összes termés*	2009/2010 Bioetanol célú felhasználás / az összes termés (%)
Kukorica	102,3	115,7	786,5	14,7
Búza	3,9	5,6	668,3	0,83
Köles	2,4	2,3	63,6	3,6
Árpa	0,5	0,7	146,8	0,47
Rozs	0,2	0,2	17,3	1,1

Forrás: International Grains Council

* Előrejelzés.

Az Európai Unió a Nemzetközi Gabona Tanács (IGC) előzetes becslése alapján, elsősorban az olcsó, nagy mennyiségben rendelkezésre álló alapanyag miatt 2009-ben 29%-kal 3,9 millió m³-re növelte termelését, ehhez 7,6 millió tonna gabonát, az előző évinél 40%-kal többet használt fel. Az EU öt legnagyobb bioetanol előállítója: Franciaország, Németország, Spanyolország, Lengyelország és Magyarország. 2009 második félévében Európában is javult a bioetanolüzemek jövedelmezősége. Rotterdamban, októberben az import bioetanol ára FOB T2 535 euró/m³ (695,5 dollár/m³) volt.

Brazília cukornád alapú termelése 2009-ben változatlan maradt. A cukor magas ára miatt igyekeztek növelni a cukor előállítását. Az időjárási körülmények kedvezőtlenül alakultak, a betakarítás időszakában a heves esőzések csökkentették a nád cukortartalmát. Az, hogy a termelés összességében nem esett vissza, azzal magyarázható, hogy az ország középső régiójában növelték a termőterületet. A brazil bioetanol ára (FOB Santos) a 47. héten három éves csúcsot döntött, elérte a 628,1 dollár/m³-t (2008. 47. hét: 386,9 dollár/m³). A brazil bioetanol versenyképessége gyengült, amiben az említett körülményeken kívül az északi féltekén betakarított olcsó nagy mennyiségű gabonának és a reál erősödésének is szerepe volt. Brazília 2009-ben januártól augusztusig 1564,86 ezer m³ bioetanol exportált. (2008. I-VIII. hónap: 3193,9 ezer m³). Az ország ennek ellenére a világ legnagyobb exportőre maradt és legolcsóbban továbbra is a brazil etanol állítható elő.

Kína Ázsia legnagyobb bioetanol előállítója maradt annak ellenére, hogy 2009-ben termelése csak 8%-kal bővült (2,05 millió m³). Kukorica ugyan nagy mennyiségben, olcsón állt rendelkezésre, de Kína legnagyobb bioetanol termelő csoportja (Tian Guan Group) átállította üzemait manioka gyökér alapanyagra.

2009 első félévében a bioetanol üzemek nehéz gazdasági környezetben működtek. Az északi féltekén a bioetanol ágazatot az év folyamán több kedvező tényező segítette, alacsonyan maradtak a gabonaárak, az ásványolaj ára lassan emelkedni kezdett és a déli féltekének kedvezőtlen időjárási körülmények csökkentették a cukornádalapú bioetanol készletet. Brazília kevesebb bioüzemanyagot szállított az USA-ba és Európába.

A 2009-es év kezdeti nehézségei után az év második felében a globális bioetanol termelés helyzete konszolidálódott és a jelek arra mutatnak, hogy az elkövetkező év kedvezőbben alakul az üzemek számára.

Biodízel

Az OECD becslése szerint 2009-ben a globális növényolaj és állati zsiradék alapú biodízeltermelés 19,25 millió tonna (2008: 16,25 millió tonna) volt.

Az Unió biodízel termelése várhatóan 9,5 millió tonnára (2008: 8 millió tonna) nő annak ellenére, hogy a legnagyobb előállító országban, Németországban stagnál a termelés. Az EU-ban a belső kereslet növekedése folyamatosan igényli a termelés bővülését.

Az USA szójaalapú termelése 2009-ben stagnált (1,4 millió tonna). A biodízel üzemek számára kedvezőtlen helyzetet teremtett a viszonylag magas szójaolaj ár. A dél-amerikai gyenge szójatermés és vámpolitika miatt az importőrök az USA készletei felé fordultak. Az erős kereslet következtében csökkentek az USA készletei, ez megemelte az alapanyag árát. Kína október végéig 14,2 millió tonna szójababot vett az USA-tól, (2008. I-X. hó: 7,6 millió tonna). Európába a kiegyenlítő-, és dömpingellenes vám miatt az USA üzemei csak nehezen tudtak szállítani. Az USA alternatív alapanyagú (állati zsír, alga, baromfi zsiradék stb.) biodízel-termelésének részaránya a teljes termelésben jelentős mértékben nőtt.

Argentína biodízel kapacitása 1,7 millió tonna, de az ország – a 2008/2009-es a kedvezőtlen időjárás okozta gyenge szójatermés miatt – azt csak 40%-ban tudta kihasználni. 2010-ben a szója vetésterületének 19 millió hektárra (2009: 17,8 millió hektár) történő növelése és az időjárási körülmények kedvezőbbre fordulása esetén a biodízel-termelés jelentős bővülésére lehet számítani. Az argentin termelés exportorientált, a belső felhasználás elenyésző. A biodízel kiviteli váma 16,6%, míg a szójaolajé 32,2%, vagyis az importőröket arra ösztönzik, hogy ne szójaolajat, hanem biodízelt vásároljanak. 2009-ben a kiszállított biodízel 85%-a az EU-ba, 5%-a az USA-ba került. Argentína 2009. január és november között 800 ezer tonna biodízelt (2008. I-XI. Hó: 70 ezer tonna) szállított Európába. Hivatalos források szerint 2008-ban az USA vásárolta meg az argentin biodízelt 80%-át. Az Unió 2009 tavaszán az USA-ból érkező B99-es termékre kiegyenlítő-, és dömpingellenes vámot (599/2009/EK rendelet, L179) vezetett be. Argentína 18 havi folyamatos export után 2009 áprilisától nem szállított több biodízelt az USA-ba. Az EU nagy mennyiségű biodízel import miatt elrendelte az argentin üzemek környezetvédelmi ellenőrzését. A szakértők azt vizsgálják meg, hogy az üzemek megfelelnek-e a 28/2009 EC Tanácsi irányelvben (L 140)

előírt környezetvédelmi követelményeknek, vagyis a legalább 35%-os emisszió csökkentés érvényesül-e a termelésben.

Brazília termelése 1,1 millió tonna (2008: 1,09 millió tonna), a termelés alapanyaga a szójaolaj. 2009-ben Argentínához hasonlóan kedvezőtlenül alakultak az időjárási körülmények. A biodízel termelés költségeinek 80%-át az alapanyag tette ki. Az ország jelentős kapacitásbővítést hajt végre, ezért az elkövetkező években Brazília jelentősége, mint szójaolaj és biodízel exportőr nő.

A pálmaolaj alapú termelés adja a globális biodízel előállítás 10%-át. A legnagyobb termelők 2009-ben is Malajzia, Indonézia és Thaiföld maradtak. Ezen országok termelése kifejezetten exportorientált, a belső keresletük gyenge. Több európai ország, az USA és Japán befektetői rendelkeznek ezekben az országokban ültetvényekkel.

A világ minden pontján folynak kísérletek alternatív alapanyagok felhasználására (Cassava sop., állati zsiradék, energianövények, *Jatropha* sp., megújuló dízel, alga stb.). A legjelentősebb *Jatropha* alapú biodízeltermelők: Mozambik, Madagaszkár, Dél-Afrikai Köztársaság, India, Kambodzsa, Malajzia, Indonézia.

Az előrejelzések szerint 2010-ben az alternatív alapanyagok részarányának a teljes termelésben nem elhanyagolható mértékű növekedésével kell számolni.

A vezető biodízel és bioetanol-termelő országok mellett egyre több fejlődő ország kapcsolódik be fokozódó aktivitással a bioüzemanyag termelésbe. Amennyiben ez a folyamat az elkövetkező években töretlen marad, akkor új exportőr és felhasználó régiók alakulhatnak ki. Az OECD-FAO szakértői szerint ezek az országok a várakozást meghaladó gyors ütemben fogják bioüzemanyag termelésüket és felhasználásukat növelni. Középtávon, Ázsia gyors ütemű fejlődésének következtében 2020-ra India és Kína jelentős termelővé és felhasználóvá válhat.

IGC=International Grains Council

NYBOT=New York Board of Trade

RFA=Renewable Fuel Association

LIFFE=London International Financial Futures and Options Exchange

Felhasznált irodalom:

Grain Market Report. International Grains Council, 2009. október

2009 world ethanol production growth to hit five-year low. World Ethanol & Biofuel Report F.O. Lichts 2009

World ethanol industry may be in for recovery in 2010. World ethanol & Biofuel Report. F.O. Lichts, 2009. október 22.

Jonathan Stearns: EU biodiesel output to grow in 2009 with tax on U.S. Bloomberg, 2009. július 22.

Graham, Rachel: U.S. Ships biodiesel to Europe, bypassing tariffs, 2009. november 26.

Dwight Wilder – Ken Joseph: Argentina Biofuels Annual, 2009. június AR9018

OECD-FAO Agricultural Outlook 2009-2018

Frederik Giles – Sergio Barros: Brazil Biofuels Annual, 2009. július BR 9009

Michael Woolsey – Ghoud Beckman – Jian Junyang: China Peoples Republic of Biofuel Annual, 2009. július

Agrárgazdasági Kutató Intézet
Piaci Árinformációs Rendszer

<https://pair.aki.gov.hu>